

Vergaderjaar 2025–2026

36 800 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2026

Nr. 153

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 21 mei 2026

Met deze brief informeer ik u over de uitputting van het beschikbare budget voor Schoolmaaltijden en de toezegging uit het digitaliseringsdebat van 9 april jl. over de vrijwillige ouderbijdrage. Daarnaast gaat deze brief in op uitvoering van de motie van het lid Haage over sectoroverstijgende kernindicatoren voor kansengelijkheid. Tot slot wordt met deze brief de meerjarige landelijke monitor School & Omgeving aangeboden.

Beëindigen zomer- en winterpakketten Schoolmaaltijden

Het programma Schoolmaaltijden streeft naar zoveel mogelijk leerlingen op school met een goed gevulde maag. Een gevulde maag is namelijk een randvoorwaarde om goed te kunnen leren. Het Jeugdeducatiefonds en het Nederlandse Rode Kruis organiseren het programma Schoolmaaltijden in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap. Scholen waarvan minstens 30% van hun leerlingen uit een huishouden komt met een laag inkomen kunnen zich aanmelden. Inmiddels sluiten steeds meer scholen zich aan bij het programma Schoolmaaltijden. Op dit moment bereiken we 2.482 scholen. Dit betekent dat we 411.000 leerlingen kunnen ondersteunen met eten op school. Daardoor kunnen deze leerlingen zich beter concentreren en de aangeboden lesstof beter tot zich nemen.

Dat is een mooi resultaat. Tegelijkertijd zorgt dit er wel voor dat de grens van het beschikbare bedrag van € 135 miljoen per jaar sneller wordt bereikt. Bij de Voorjaarsnota 2026 is er eenmalig € 19,1 miljoen toegevoegd aan het budget voor Schoolmaaltijden in 2027.¹ Inmiddels is duidelijk geworden dat deze eenmalige verhoging van het budget nodig is

¹ Kamerstukken II, 2025/2026, 36 915, nr. 3

om zowel het aantal aanvragen als de harder stijgende gemiddelde prijzen te kunnen dekken.

Het kabinet vindt het belangrijk om de beschikbare middelen zoveel mogelijk in te zetten voor maaltijden op school voor die leerlingen die dat het hardste nodig hebben. De consequentie daarvan is dat er minder middelen beschikbaar zijn voor extra's die eerder wel mogelijk waren. Dit houdt in dat we stoppen met de mogelijkheid om via het Jeugdeducatiefonds leerlingen zomer- en winterpakketten mee te geven in de zomer- en Kerstvakanties.

Toezegging vrijwillige ouderbijdrage

In het commissiedebat «digitalisering, leermiddelen en ondersteuningsstructuur in het funderend onderwijs» van 9 april jl. is toegezegd dat de Tweede Kamer een reactie krijgt op de brief van het Jeugdeducatiefonds van 7 april jl.² waarin ook wordt ingegaan op de verschillen in vrijwillige ouderbijdragen tussen scholen.³

Het Jeugdeducatiefonds vraagt onder meer aandacht voor de dalende inkomsten uit de vrijwillige ouderbijdrage op scholen en de verschillen die er tussen scholen ontstaan, als gevolg de wetswijziging rondom de vrijwillige ouderbijdrage uit 2021.⁴ De evaluatie van deze wet is in februari met uw Kamer gedeeld. Hieruit volgt dat er op scholen met een welvarende populatie een hoger bedrag aan ouderbijdrage wordt opgehaald dan op scholen met een minder welvarende populatie. Deze verschillen hebben gevolgen voor de extra activiteiten die op scholen kunnen worden georganiseerd.

In 2024 zijn er verschillende scenario's voor de ouderbijdrage uitgewerkt⁵, waaronder het afschaffen van de ouderbijdrage. Hieruit bleek dat dit niet kan zonder maatregelen zoals het ophogen van de bekostiging om te voorkomen dat het aanbod van extra activiteiten op scholen verschaalt. Hier is geen dekking voor op de OCW-begroting. Wel kunnen scholen, schoolbesturen of gemeenten een bovenschools fonds opzetten waarin de ouderbijdrage gelijkmatiger wordt verdeeld. In februari is een handreiking met praktische tips voor het opzetten van een dergelijk fonds met uw Kamer gedeeld.⁶ Uit de Schoolkostenmonitor werd duidelijk dat er tussen onderwijsrichtingen grote verschillen bestaan in gemiddeld gevraagde vrijwillige ouderbijdrage. Hoewel deze verschillen opvallend te noemen zijn, staat het scholen vrij om de hoogte van de ouderbijdrage te bepalen. Wel benadrukken we dat scholen zich moeten houden aan de regels, namelijk dat de ouderbijdrage vrijwillig is en dat leerlingen niet mogen worden uitgesloten van extra activiteiten.

Kernindicatoren kansengelijkheid

Het doel van de motie⁷ van het lid Haage is om door middel van het afspreken van een aantal sectoroverstijgende kernindicatoren de ontwikkelingen omtrent kansengelijkheid voor langere tijd te volgen. In het Dashboard kansengelijkheid en segregatie⁸ brengen we sinds de zomer van 2025 met kernindicatoren in beeld of er structurele verschillen

² Brief vrijwillige ouderbijdrage JEF, 7 april 2026

³ Kamerstukken II, 2025/2026, 36 800 VIII, nr. 130

⁴ Wet van 31 augustus 2020, Stb. 2020, nr. 318.

⁵ Kamerstukken II, 2023–2024, 36 410 VIII, nr. 61.

⁶ Kamerstukken II, 2025/2026, 36 800 VIII, nr. 130

⁷ Kamerstukken VIII 2024/25 36 740 VIII, nr. 11

⁸ <https://www.gelijke-kansen.nl/actueel/regionaal-datadashboard>

in onderwijsloopbanen zijn tussen groepen leerlingen en studenten. Dit dashboard is openbaar en biedt inzichten op landelijk en regionaal niveau. Het aantal indicatoren over de gehele onderwijsloopbaan is beperkt gehouden, wat aansluit bij de motie die vraagt om een set kernindicatoren. Om een sectoroverstijgend beeld te krijgen, is er eenduidigheid gecreëerd in de indicatoren en achtergrondkenmerken. Voor meer uitgebreide sectorspecifieke data zijn overige bronnen te raadplegen, zoals de Monitor Doorstroomtoetsen⁹ en de Werkagenda MBO, waarvan de meest recente rapportage afgelopen december is verschenen.¹⁰ Een set kernindicatoren is ontoereikend om maatregelen goed te kunnen evalueren. Het blijft daarom van belang dat beleidsmaatregelen separaat geëvalueerd worden. Voorbeelden van evaluaties zijn: de evaluatie van het landelijk kader studentenwelzijn (hbo en wo) en de evaluaties van het programma School & Omgeving en Schoolmaaltijden.

Meerjarige landelijke monitor School & Omgeving (2022–2025)

Van augustus 2023 tot en met december 2025 zijn met de landelijke monitor van het programma School & Omgeving de uitvoering en ervaren effecten van het programma in kaart gebracht. Het programma School & Omgeving zet in op het aanbieden van extra schooltijd naast het reguliere onderwijs, om te bevorderen dat leerlingen zich ook naast het standaard lesaanbod kunnen ontwikkelen door middel van sport, cultuur of activiteiten voor cognitieve en sociale ontwikkeling. School & Omgeving richt zich specifiek op de scholen met relatief de meeste leerlingen met een hoog risico op onderwijsachterstanden. Het onderzoek constateert dat de ervaren effecten binnen scholen veelal positief zijn. Zo worden verbeteringen gesignaleerd bij leerlingen in welbevinden, sociaal-emotionele vaardigheden en wereldkennis. Ook ziet ongeveer de helft van de scholen een positieve ontwikkeling op het gebied van taalvaardigheid en executieve functies, zoals plannen, van leerlingen. Volgens de onderzoekers heeft het programma een positieve invloed op de samenwerking tussen school, gemeente en andere partners in de wijk, iets dat belangrijk is voor een stimulerende ondersteuningsstructuur. Dit laatste blijkt doordat de meerderheid van de samenwerkingen in deze coalities zijn ontstaan door het programma. Uit het onderzoek blijkt ook dat eisen voor kwaliteit steeds meer worden vastgelegd in schriftelijke kwaliteitsplannen, waardoor de aandacht voor kwaliteit, monitoring, evaluatie en verbetering systematischer wordt. Scholen ervaren ook knelpunten. Zo kan de beschikbaarheid van aanbieders een probleem zijn evenals logistieke uitdagingen zoals ruimtegebrek. Ook het tijdelijke karakter van de regeling wordt genoemd als knelpunt. Ten aanzien van dat laatste worden stappen gezet: zoals eerder met uw Kamer gecommuniceerd¹¹, wordt vanaf 2029 structurele financiering van onder meer het programma School & Omgeving via een aanvullende bekostigingsregeling geregeld.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
J.Z.C.M. Tielen

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/03/15/bijlage-2-duo-monitor-schooladvies-en-doorstroomtoets-2023-2024>

¹⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/12/01/jaarrapport-2025-werkagenda-mbo-en-het-stagepact-prioriteit-1>

¹¹ Kamerstukken II, 2024/2025, 31 293, nr. 786